

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

13.11.2020. Nr. 1.7-2/1214

Uz 07.10.2020. Nr. 8-9.1/3833

Saldus novada pašvaldībai Brocēnu novada pašvaldībai

Par SIA “Saldus medicīnas centrs”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Saldus novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu par Pašvaldības un Brocēnu novada pašvaldības līdzdalības izvērtējumu pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Saldus medicīnas centrs” (turpmāk – SMC).

Izvērtējumā norādīts, ka SMC kapitāldaļu turētāji ir Pašvaldība (75%) un Brocēnu novada pašvaldība (25%). Ņemot vērā, ka no 2021.gada 1.jūlija administratīvi teritoriālās reformas rezultātā¹ tiks izveidots Saldus novads, kura sastāvā būs arī Brocēnu pilsēta, Brocēnu novada pašvaldība neveiks atsevišķu izvērtējumu par līdzdalību SMC, tādējādi KP iesniegtais izvērtējums uzskatāms par abu pašvaldību kopīgu līdzdalības izvērtējumu SMC.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldības ir veikušas VPIL 88.panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu par ārstniecības pakalpojumu un telpu nomas pakalpojumu sniegšanu, kā arī konsultējušās ar nevalstisko organizāciju Saldus uzņēmēju biedrību. Vienlaicīgi KP aicina Pašvaldību, veicot līdzdalības izvērtējumus, t.sk. citās kapitālsabiedrībās, konsultēties ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, kas ir Latvijā lielākā komersantu dažādākajās nozarēs intereses pārstāvošā biedrība, attiecīgi papildinot Izvērtējumu ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras viedokli.

No KP iesniegtā izvērtējuma par līdzdalības saglabāšanu SMC konstatējams, ka SMC ir dibināta ar mērķi nodrošināt Saldus un Brocēnu novada iedzīvotājiem veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību. SMC stratēģiskais mērķis ir nodrošināt Saldus un Brocēnu novadu

¹ Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums (redakcijā, kas stājas spēkā 23.06.2020.)
<https://likumi.lv/ta/id/315654-administrativo-teritoriju-un-apidzivotu-vietu-likums>

iedzīvotājiem valsts piešķirto kvotu apmērā apmaksātu veselības pakalpojumu pieejamību².

SMC darbības veidi ir norādīti:

- 1) cilvēku veselības aizsardzība (85.1);
- 2) slimnīcu darbība (85.11);
- 3) ārstu prakse (85.12);
- 4) pārējā darbība cilvēku veselības aizsardzības jomā (85.14);
- 5) sociālā aprūpe (85.3);
- 6) izglītība (80) – jebkura līmeņa publiskā, kā arī privātā izglītošana un apmācība cilvēka veselības aizsardzības jautājumos, medicīnā mutiski, rakstveidā, kā arī radio un televīzijas starpniecību;
- 7) medicīnisko un ortopēdisko preču mazumtirdzniecība (52.32);
- 8) kosmētikas un tualetes piederumu mazumtirdzniecība (52.33);
- 9) ēdienu un dzērienu pārdošana patēriņam uz vietas (55.30);
- 10) sava nekustamā īpašuma izīrēšana un iznomāšana (70.20);
- 11) tvaika un karstā ūdens piegāde (40.3);
- 12) finanšu līzings (65.21);
- 13) pārējo pakalpojumu sniegšana (93.00).

Pašvaldību ieskatā SMC veicamā komercdarbība atbilst VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem.

Vienlaikus izvērtējumā norādīts, ka, neskatoties uz statūtos norādītajiem komercdarbības veidiem, SMC faktiski piedāvā tikai ārstniecības un īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumus, organizē bezmaksas publiskus izglītojošus seminārus par veselības aprūpes jautājumiem un piedāvā nekustamā īpašuma iznomāšanas pakalpojumus, kā arī norādīts, ka attiecīgi būtu nepieciešams pārskatīt SMC statūtos noteiktos darbības veidus un precizēt to skaitu atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai.

KP norāda, ka izvērtējums ir veicams par katru no kapitālsabiedrības darbības veidiem un tas nedrīkst būt formāls. Vienlaikus, ņemot vērā Pašvaldības norādīto informāciju, no kā var secināt, ka Pašvaldība faktiski neveic 7., 8., 9., 11., 12. un 13. punktā norādītās darbības, KP izvērsti nevērtē šo pakalpojumu sniegšanas pamatotību un atbalsta Pašvaldības iniciatīvu par SMC darbības veidu pārskatīšanu un precizēšanu, tomēr KP norāda, ka gadījumā, ja Pašvaldība lemtu par attiecīgo darbības veidu saglabāšanu (turpināšanu), tai būtu jāveic izvērtējums par katru no šiem darbības veidiem, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai³.

Atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 6.punktam Pašvaldības autonomā funkcija ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību. No SMC tīmekļa vietnē pieejamās SMC vidēja termiņa darbības stratēģijas 2020.-2022.gadam⁴ redzams, ka 2009.gada septembrī SMC tika reorganizēts no daudzprofilu slimnīcas par Aprūpes slimnīcu ar aprūpes nodaļu, traumpunktu (tagad SMPP: Steidzamās medicīniskās palīdzības punkts) un Dienas stacionāru terapeitiskiem, neiroloģiskiem slimniekiem, ķirurģiskām un traumatoloģiskām plānveida operācijām, saglabājot ambulatoros pakalpojumus, ieskaitot pilnvērtīgas diagnostikas iespējas.

SMC nodrošina primāro veselības aprūpi (ģimenes ārstu pakalpojumi), dažāda veida sekundāros ambulatoros veselības aprūpes pakalpojumus, t.sk. steidzamo medicīnas palīdzību, diagnostiskos izmeklējumus, radioloģiskos izmeklējumus, ambulatoro rehabilitāciju, dienas stacionāru ar operāciju zāli, veselības aprūpi un rehabilitāciju mājās, stacionāro aprūpi Aprūpes

² Saldus novada pašvaldības 17.12.2015. lēmums Nr.41, <https://saldus.lv/pasvaldiba/kapitalsabiedrības/sia-saldus-medicinas-centrs/>

³ Par veiktā izvērtējuma rezultātiem informējot KP.

⁴ <https://slimnica.saldus.lv/wp-content/uploads/2020/01/SMC-vid%20C4%93ja-termi%C5%86a-darb%C4%ABbas-strat%C4%93%C4%A3ija-2020-2022.pdf>

nodaļā, sniedz maksas pakalpojumus specialitātēs, kurās ir nepietiekams Nacionālā veselības dienesta piešķirto kvotu apjoms.

Lai nodrošinātu veselības aprūpes pieejamību, SMC nodrošina iedzīvotājiem pēc iespējas tuvāk to dzīves vietai, pakalpojumu sniegšanu, ko reģionā nenodrošina privātie tirgus dalībnieki, piemēram, dienas stacionāra pakalpojumi, traumatologs, ķirurgs u.c. speciālisti. Tāpat, lai vismaz minimālā apjomā nodrošinātu iedzīvotājiem atsevišķu speciālistu pakalpojumus, t.sk. speciālistu pakalpojumus medicīnas nozarēs, kurās kopējais pieprasījums reģionā ir neliels, SMC piesaista speciālistus, kuru pakalpojumi reģionā netiek sniegti un līdz ar to iedzīvotājiem nebūtu pieejami pēc iespējas tuvu dzīves vietai.

Tāpat izvērtējumā norādīts, ka sākotnēji SMC ir piedāvājusi pakalpojumus, kurus nepiedāvāja privātie tirgus dalībnieki, piemēram, zobārstniecību un laboratoriskos izmeklējumus. Tomēr, tirgū ienākot privātajiem komersantiem, SMC ir pilnībā atteicies no šādu pakalpojumu sniegšanas vai arī būtiski samazinājis savu piedāvājumu konkrētajā jomā.

SMC ir vienīgais centralizētais veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējs tuvākajā aglomerācijā. Tuvākās slimnīcas – Dobeles un apkārtnes slimnīca (55 km), Jelgavas pilsētas slimnīca (85 km) un Liepājas reģionālā slimnīca (94 km).

Šobrīd reģionā nav piedāvājuma no privātā sektora, kas būtu gatavs piedāvāt visu plašo ārstniecības pakalpojumu klāstu iedzīvotājiem tādā apjomā, kā SMC, jo ārstniecības nozare ir specifiska joma, tajā pārsvarā darbojas individuāli speciālisti un kompleksu ārstniecības iestādi privātie uzņēmēji iesaistās veidot tikai vietās ar lielu iedzīvotāju skaitu – pārsvarā galvaspilsētā un lielākajās pilsētās.

Ņemot vērā izvērtējumā norādīto informāciju, kā arī pašvaldības lomu efektīvā veselības aprūpes sistēmā un pakalpojumu pieejamības veicināšanā, KP atzīst, ka SMC darbības rezultātā sniegtie pakalpojumi cilvēku veselības aizsardzības jomā, ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē.

Vienlaikus, kā jau KP ir atzinusi iepriekš, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt arī privātajiem tirgus dalībniekiem, līdz ar to, publiskajām personām ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir nepieciešams veikt tirgus izpēti, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū, proti, situāciju, kad pieprasījums pēc noteikta pakalpojuma ir lielāks nekā esošais piedāvājums.

Gadījumā, ja noteiktos tirgus segmentos, piemēram, daļā par ambulatorajiem veselības aprūpes pakalpojumiem, nav konstatējama tirgus nepilnība un privātie tirgus dalībnieki ir pilnībā spējīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu pieejamību, KP ieskatā nebūtu atbalstāms, ka SMC turpinātu sniegt konkrētos pakalpojumus.

Attiecībā uz konkurences neitralitātes ievērošanu SMC darbībā, izvērtējumā ir norādīts, ka pašvaldībās nav saņemta informācija par iespējamiem konkurences neitralitātes pārkāpumiem SMC darbībā attiecībā pret privāto sektoru. No pašvaldību puses nav sniegts finansējums kādas konkrētas jomas speciālistu atbalstam. Vienīgais SMC piešķirtais finansējums ir piešķirts 2020.gadā, kas ir bijis saistīts ar telpu pielāgošanu COVID-19 slimnieku uzņemšanai valstī izsludinātā ārkārtas stāvokļa laikā, un citu, ar ēku drošību saistīto, izmaksu daļējai segšanai

KP norāda, ka konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī novērst konkurences neitralitātes pārkāpumus. Līdz ar to KP aicina Pašvaldību un SMC patstāvīgi ik pēc kāda laika veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu⁵, konsultējoties ar

⁵ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate

komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju.

Attiecībā uz SMC darbību sociālās aprūpes pakalpojumu sniegšanas jomā, KP secina, ka Pašvaldība nav veikusi izvērtējumu, t.sk., juridisko, ekonomisko un ietekmes uz konkurenci izvērtējumu, lai pamatotu attiecīgā pakalpojuma sniegšanu. Precizējot informāciju, Pašvaldība norādījusi, ka attiecīgais SMC sniegtais īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojums tiek nodrošināts SMC Aprūpes nodaļā, t.sk., nodrošinot paliatīvās aprūpes pakalpojumus⁶. Tādējādi, ņemot vērā arī SMC Ministru kabineta 28.08.2018. noteikumu Nr.555 “Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība”⁷ 6.pielikuma 1.8.1.apakšpunktā norādīto SMC stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu profilu (hronisko pacientu aprūpe un aprūpe), kā arī apstākli, ka privātie tirgus dalībnieki nesniedz šādus pakalpojumus, KP atzīst, ka atbilstoši VPIL 88.panta pirmās daļas 1. un 2. punktam SMC, nodrošinot šādu pakalpojumu sniegšanu, novērš tirgus nepilnību, kā arī šie pakalpojumi ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem.

Attiecībā uz SMC sniegtajiem izglītības pakalpojumiem – bezmaksas publisku izglītojošu semināru organizēšana par veselības aprūpes jautājumiem, KP norāda, ka tā neiebilst pret šādu pakalpojumu sniegšanu.

Kā SMC darbības veids norādīts arī telpu iznomāšana komersantiem, tādējādi palielinot pieejamo medicīnas pakalpojumu klāstu. KP norāda, ka tā atbalsta SMC telpu iznomāšanu privātajiem tirgus dalībniekiem, tādējādi ne tikai pilnveidojot konkrētu medicīnas pakalpojumu pieejamību, bet arī veicinot privāto tirgus dalībnieku pastāvēšanu konkrētajā tirgū. Vienlaikus, KP atgādina, ka gadījumos, kad publiskas personas kapitālsabiedrība veic saimniecisko darbību telpās, kas nav tās īpašums, lai publiskas personas kapitālsabiedrībai tādējādi netiktu radītas nepamatotas priekšrocības Konkurences likuma 14.¹ panta izpratnē attiecībā pret privātajiem komersantiem, arī publiskas personas kapitālsabiedrībai ir uz vienlīdzīgiem nosacījumiem nosakāma nomas maksa par tās lietošanā nodoto telpu izmantošanu.

Apkopojot iepriekšminēto, tā kā SMC sniegtie pakalpojumi atbilst VPIL 88.panta pirmās daļas 1. un 2.punktam, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība un radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai, KP nav iebildumu pret Pašvaldības un Brocēnu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SMC. Vienlaikus, KP aicina ņemt vērā šajā atzinumā iepriekšminētos apsvērumus tālākā izvērtēšanas procesā.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

⁶ http://www.v.m.gov.lv/lv/tava_veseliba/paliativa_aprupe/

⁷ Ministru kabineta 28.08.2018. noteikumi Nr.555 “Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība” <https://likumi.lv/ta/id/301399-veselibas-aprupes-pakalpojumu-organizšanas-un-samaksas-kartiba>